Original Article Open Access

Child Rights Journal

2024; 5(20): 45-53

Journal Homepage: http://childrightsjournal.ir

International ThinkTank of Human Dignity

The Iranian Association of Medical Law

The Iranian Association of Child Rights

Challenges of the Iranian Government in Relation to the Rights of Child Laborers in Light of International Law

Pardis Karimpour[1*], Elaheh Bahrami[2]

1. Department of Law, Tehran South Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Law, Tehran Central Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: This article examines the challenges of the Iranian government in the field of child labor rights according to the requirements and standards of international law and provides a comprehensive analysis of the current situation and reform needs in this field. The main purpose of the research is to identify the problems and weaknesses in the policies and laws related to the rights of working children and compare them with international standards. The findings of the research show that economic poverty, unemployment, and lack of educational opportunities are among the main factors that increase the phenomenon of child labor in Iran. Harsh and exploitative working conditions for children have serious negative effects on their physical and mental health and their educational and career future. While the existing laws, such as the "Labor Law" and the "Law on the Protection of Children and Adolescents", have relatively addressed the rights of children, the implementation weaknesses and regulatory deficiencies have prevented the full realization of the goals of these laws.

Method: This study employed an analytical and comparative approach, reviewing international conventions such as the CRC and ILO treaties alongside Iranian legal frameworks, supported by qualitative data, reports, and expert interviews.

Results: Results reveal that poverty, unemployment, lack of quality education, and weak enforcement of laws are the main drivers of child labor in Iran, while existing efforts remain insufficient compared to international standards.

Conclusion: The study concludes that Iran needs structural reforms, stronger monitoring systems, and effective educational and social support programs to align with global commitments and improve the protection of child labor rights.

Keywords: Challenges; Working Children; International Law

Corresponding Author: Pardis Karimpour; **Email:** pardiskarimpour1998@yahoo.com

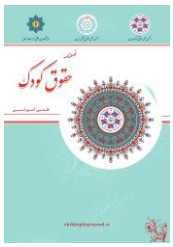
Received: August 02, 2023; **Accepted:** November 12, 2023

Please cite this article as: Karimpour P, Bahrami E. Challenges of the Iranian Government in Relation to the Rights of Child Laborers in Light of International Law. Child Rights Journal. 2024; 5(20): 45-53.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

This Open Access Article Distributed under the Terms of the Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0 (CC BY-NC 4.0)

مقاله پژوهشی | دسترسی آزاد

فصلنامه حقوق کودک

دوره پنجم، شماره بیستم، زمستان ۱۴۰۲، صفحات ۵۳-۴۵

Journal Homepage: http://childrightsjournal.ir

انجمن علمی حقوق کودک ایران | انجمن علمی حقوق پزشکی ایران | اندیشکده بین المللی کرامت انسانی

چالش‌های دولت ایران در برابر حقوق کودکان کار با توجه به حقوق بین‌الملل

پردیس کریم‌پور[1]*، الهه بهرامی[2]

۱. گروه حقوق، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه حقوق، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: این مقاله به بررسی چالش‌های دولت ایران در زمینه حقوق کودکان کار با توجه به الزامات و استانداردهای حقوق بین‌الملل پرداخته و تحلیل جامعی از وضعیت فعلی و نیازهای اصلاحی در این حوزه ارائه می‌دهد. هدف اصلی تحقیق، شناسایی مشکلات و ضعف‌های موجود در سیاست‌ها و قوانین مربوط به حقوق کودکان کار و مقایسه آن‌ها با استانداردهای بین‌المللی است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که فقر اقتصادی، بیکاری و کمبود فرصت‌های آموزشی، از جمله عوامل اصلی مؤثر در افزایش پدیده کار کودکان در ایران هستند. شرایط سخت و بهره‌کشانه کار برای کودکان، تأثیرات منفی جدی بر سلامت جسمی و روانی آن‌ها و آینده تحصیلی و شغلی‌شان دارد، در حالی که قوانین موجود، مانند «قانون کار» و «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان»، به طور نسبی به حقوق کودکان پرداخته‌اند، ضعف‌های اجرایی و نواقص نظارتی مانع از تحقق کامل اهداف این قوانین شده است.

روش: در این پژوهش از رویکرد تحلیلی و تطبیقی استفاده شد؛ اسناد بین‌المللی مانند کنوانسیون حقوق کودک و معاهدات ILO در کنار قوانین ایران بررسی شدند و داده‌های کیفی، گزارش‌ها و مصاحبه‌ها تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد فقر، بیکاری، ضعف آموزش و اجرای ناکارآمد قوانین از عوامل اصلی کار کودکان در ایران هستند و اقدامات موجود نسبت به استانداردهای جهانی ناکافی است.

نتیجه‌گیری: ایران برای بهبود حقوق کودکان کار نیازمند اصلاحات ساختاری، تقویت نظارت، و توسعه برنامه‌های حمایتی و آموزشی است تا با تعهدات بین‌المللی هماهنگ گردد.

واژگان کلیدی: چالش‌ها؛ کودکان کار؛ حقوق بین‌الملل

نویسنده مسئول: پردیس کریم‌پور؛ **پست الکترونیک:** pardiskarimpour1998@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۱؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۲/۰۸/۲۱

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Karimpour P, Bahrami E. Challenges of the Iranian Government in Relation to the Rights of Child Laborers in Light of International Law. Child Rights Journal. 2024; 5(20): 45-53.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

مقدمه

موضوع حقوق کودکان کار به ویژه در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار، یکی از مهم‌ترین و پیچیده‌ترین چالش‌های حقوق بشری و اجتماعی محسوب می‌شود. در این میان، جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان کشوری با ویژگی‌های خاص اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، با مشکلات و چالش‌های متعددی در زمینه حقوق کودکان کار مواجه است. این چالش‌ها نه‌تنها تحت تأثیر عوامل داخلی قرار دارند، بلکه به شدت با ملاحظات بین‌المللی و تعهدات جهانی نیز ارتباط دارند (۱). در چند دهه اخیر، توجه جامعه جهانی به حقوق کودکان کار و لزوم مقابله با این پدیده به طور قابل توجهی افزایش یافته است. سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان جهانی کار (۲) و یونسکو، به همراه کنوانسیون‌های مختلف مانند کنوانسیون حقوق کودک، به شناسایی و تقویت حقوق کودکان و ارائه راهکارهای مؤثر برای کاهش و جلوگیری از پدیده کار کودکان پرداخته‌اند. این استانداردها و تعهدات بین‌المللی به کشورهای مختلف فشار می‌آورند تا قوانینی مؤثر و برنامه‌هایی جامع برای حمایت از حقوق کودکان تدوین کنند و از رعایت آن‌ها اطمینان حاصل نمایند (۳).

در ایران، مسأله حقوق کودکان کار به طور ویژه تحت تأثیر عواملی چون فقر اقتصادی، بیکاری، نظام آموزشی ناکافی و ساختار اجتماعی قرار دارد. با وجود تلاش‌های قانونی و اجرایی، همچنان بسیاری از کودکان در معرض شرایط کار سخت و بهره‌برداری ناعادلانه قرار دارند. این وضعیت موجب شده است که چالش‌های جدی در مسیر تحقق حقوق کودکان کار وجود داشته باشد و در نتیجه، ضرورت بررسی و تحلیل این چالش‌ها با توجه به استانداردهای بین‌المللی بیش از پیش احساس می‌شود (۴). در این مقاله، به بررسی چالش‌های دولت ایران در برابر حقوق کودکان کار با توجه به الزامات و استانداردهای حقوق بین‌الملل پرداخته خواهد شد. تحلیل وضعیت کنونی و بررسی اقدامات قانونی و عملی انجام‌شده در ایران، در کنار مقایسه با تعهدات بین‌المللی و تجزیه و تحلیل کاستی‌ها و نقاط ضعف موجود، از جمله محورهای اصلی این مقاله خواهند بود. هدف این است که با بررسی جامع و دقیق، راهکارهای مؤثری برای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار ارائه شده و نقایص موجود در سیاست‌ها و اقدامات فعلی شناسایی گردد.

از این رو درک عمیق و تحلیل دقیق چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این زمینه، نیازمند بررسی گسترده‌ای از ابعاد مختلف حقوقی، اجتماعی و اقتصادی است. امیدواریم که این مقاله بتواند سهمی در افزایش آگاهی و ایجاد تغییرات مثبت در این حوزه حساس و حیاتی داشته باشد. اهمیت مطالعه و بررسی چالش‌های دولت ایران در زمینه حقوق کودکان کار به دلایل مختلفی حائز اهمیت ویژه‌ای است: نخستین دلیل، اهمیت ذاتی حقوق کودکان و حفاظت از این حقوق است. کودکان، به عنوان آسیب‌پذیرترین گروه‌های اجتماعی، نیازمند حمایت و توجه ویژه‌ای هستند تا بتوانند در محیطی امن و سازنده به رشد و تعالی بپردازند. کار کودک، به ویژه در شرایط سخت و بهره‌کشانه، نه‌تنها به آینده فردی هر کودک آسیب می‌زند، بلکه به طور کلی بر رشد و پیشرفت جامعه نیز تأثیرات منفی می‌گذارد؛ دلیل دوم، تأثیرات منفی اجتماعی و اقتصادی کار کودک است. کارکردن کودکان در شرایط نامناسب و بهره‌کشانه، باعث محدودیت‌های جدی در تحصیلات و آموزش آن‌ها می‌شود و در نتیجه، به ایجاد دایره‌ای معیوب از فقر و بیکاری در آینده منجر می‌گردد (۵). این امر می‌تواند بر سلامت اجتماعی، اقتصادی و حتی امنیت ملی تأثیرات منفی بگذارد. همچنین کار کودک می‌تواند به

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

نابرابری‌های اجتماعی دامن بزند و فرصت‌های برابر برای رشد و پیشرفت را از بسیاری از کودکان سلب کند. دلیل دیگر، تعهدات بین‌المللی ایران است که بر اساس کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های مختلف به تصویب رسیده‌اند. به عنوان عضوی از جامعه بین‌الملل، ایران موظف است استانداردهای جهانی در زمینه حقوق بشر و حقوق کودکان را رعایت کند و از اجرای مؤثر آن‌ها اطمینان حاصل نماید. عدم رعایت این تعهدات می‌تواند به نقض حقوق بشر منجر شود و بر اعتبار بین‌المللی کشور تأثیر منفی بگذارد (۶). از سوی دیگر، بررسی چالش‌های موجود در راستای حقوق کودکان کار، به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیاست‌ها و اقدامات فعلی کمک می‌کند و می‌تواند به ایجاد استراتژی‌ها و راهکارهای مؤثرتری منجر شود. تحلیل دقیق وضعیت موجود و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی، فرصت‌های بهبود و اصلاح را نمایان می‌سازد و می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و آینده کودکان در ایران منجر شود. در نهایت، ضرورت این مطالعه به دلیل ابعاد انسانی، اجتماعی، اقتصادی و بین‌المللی این مسأله است. پرداختن به حقوق کودکان کار و چالش‌های مربوط به آن، نه‌تنها از دیدگاه اخلاقی و انسانی، بلکه از دیدگاه اقتصادی و اجتماعی نیز اهمیت دارد. این مقاله، با هدف ارائه تحلیلی جامع و کاربردی، در تلاش است تا به درک بهتر و یافتن راهکارهای مؤثر برای مقابله با این چالش‌ها کمک کند و بهبود وضعیت کودکان کار را به عنوان یک هدف اصلی خود مد نظر قرار دهد.

روش

برای بررسی چالش‌های دولت ایران در زمینه حقوق کودکان کار با توجه به الزامات و استانداردهای حقوق بین‌الملل، از روش تحقیق تحلیلی و تطبیقی استفاده شده است. در این تحقیق، ابتدا با مرور و تحلیل متون قانونی و مستندات بین‌المللی شامل کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های مربوط به حقوق کودک، مانند کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون‌های سازمان جهانی کار، چهارچوب نظری و استانداردهای بین‌المللی شناسایی و بررسی می‌شود. این تحلیل به شناسایی معیارهای جهانی و تعهدات بین‌المللی ایران در زمینه حقوق کودکان کمک می‌کند. در مرحله بعد، با استفاده از روش‌های تحلیلی و کیفی، وضعیت فعلی حقوق کودکان کار در ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. این بخش شامل تحلیل داده‌های آماری، گزارش‌های حقوق بشری و مطالعات موردی از وضعیت فعلی و اقدامات قانونی و اجرایی ایران است. مقایسه این داده‌ها با استانداردهای بین‌المللی، نقاط قوت و ضعف سیاست‌های موجود را نمایان می‌سازد. همچنین از مصاحبه‌های با کارشناسان حوزه حقوق کودک و مسئولان دولتی به منظور ارائه بینش‌های عمیق‌تر و جمع‌آوری اطلاعات کیفی بهره‌برداری شده است. این ترکیب از روش‌های تحقیق، به ایجاد تصویری جامع و دقیق از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در زمینه حقوق کودکان کار در ایران کمک می‌کند.

یافته‌ها

نتایج نشان می‌دهد که وضعیت حقوق کودکان کار در ایران به ویژه در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی، پیچیده و متنوع است. از جمله چالش‌های اصلی، می‌توان به گسترش فقر و بیکاری، کمبود فرصت‌های آموزشی و نابرابری‌های اجتماعی اشاره کرد (۷). فقر یکی از عوامل عمده‌ای است که خانواده‌ها را مجبور به ارسال کودکان خود به بازار کار می‌کند. بر اساس آمار و گزارش‌های موجود، درصد قابل توجهی از کودکان کار در ایران در شرایطی سخت و بهره‌کشانه به کار مشغول هستند که این مسأله به طور مستقیم بر سلامت و آموزش آن‌ها

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

تأثیر می‌گذارد. علاوه بر فقر، مشکلات نظام آموزشی ناکافی و عدم دسترسی به آموزش‌های با کیفیت نیز بر وضعیت حقوق کودکان کار تأثیرگذار است (۸). بسیاری از کودکان کار، به دلیل نیاز مالی، از ادامه تحصیل بازمانده و مجبور به ورود به بازار کار می‌شوند. این مسأله باعث محدودیت‌های جدی در آینده آن‌ها و کاهش فرصت‌های شغلی بهتر در آینده می‌شود. تحقیق نشان می‌دهد که علیرغم وجود قوانین و مقررات مربوط به حقوق کودکان در ایران، اجرای این قوانین با چالش‌های جدی مواجه است. قوانین موجود مانند «قانون کار» و «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان» به طور نسبی به حقوق کودکان پرداخته‌اند، اما در عمل به دلیل ضعف‌های اجرایی و نظارتی، نتایج مطلوبی در پی نداشته‌اند. یکی از نقاط ضعف اصلی، عدم نظارت کافی بر اجرای این قوانین و فقدان مکانیسم‌های مؤثر برای پیگیری و برخورد با نقض‌های حقوقی است. همچنین عدم هماهنگی و همکاری میان نهادهای مختلف دولتی و غیر دولتی در حوزه حمایت از حقوق کودکان، موجب شده است که اقدامات پراکنده و ناکافی به نتیجه مطلوب نرسند. در مقابل، یکی از نقاط قوت سیاست‌های موجود، تلاش‌های برخی سازمان‌های غیر دولتی و بین‌المللی است که با ارائه گزارش‌ها و مطالعات، بر ضرورت اصلاح و بهبود وضعیت تأکید دارند و به ارائه راهکارهای عملی برای حمایت از حقوق کودکان پرداخته‌اند (۹).

مقایسه وضعیت موجود با استانداردهای بین‌المللی نشان می‌دهد که ایران در برخی موارد به تعهدات جهانی خود عمل نکرده است، به ویژه، با توجه به کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون‌های سازمان جهانی کار، ایران در زمینه‌های خاصی، از جمله حداقل سن کار و شرایط مناسب کار کودکان، نیازمند بهبودهای جدی است. این تحلیل نشان می‌دهد که در حالی که ایران به تصویب این کنوانسیون‌ها پرداخته است، در عمل، اجرای کامل و مؤثر آن‌ها با چالش‌هایی رو به رو است. یکی از نکات کلیدی در این زمینه، نیاز به تقویت سیستم‌های نظارتی و ارزیابی‌های دوره‌ای برای اطمینان از رعایت استانداردها است. همچنین لازم است که دولت ایران در راستای تأمین منابع مالی و ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای بهبود وضعیت آموزشی و اجتماعی کودکان اقدام نماید. این اقدامات می‌تواند شامل تخصیص بودجه بیشتر به برنامه‌های حمایتی و آموزشی، تقویت همکاری میان نهادهای دولتی و غیر دولتی و ارتقای آگاهی عمومی در مورد حقوق کودکان باشد (۱۰).

تحقیق به وضوح نشان می‌دهد که وضعیت اجتماعی و اقتصادی کودکان کار در ایران به شدت تحت تأثیر مشکلات اقتصادی و ساختاری کشور قرار دارد. در بسیاری از موارد، این کودکان در شرایطی زندگی می‌کنند که به دلیل فقر شدید، مجبور به ترک تحصیل و ورود به بازار کار هستند. بررسی‌های میدانی و آماری حاکی از آن است که درصد بالایی از کودکان کار، در صنایع کم‌درآمد و کارهای غیر رسمی فعالیت می‌کنند که غالباً شرایط کاری سخت و خطرناک دارد. این شرایط نه‌تنها به سلامت جسمی و روانی کودکان آسیب می‌زند، بلکه بر رشد اجتماعی و تحصیلی آن‌ها نیز تأثیر منفی می‌گذارد. یکی دیگر از مشکلات مهم در این زمینه، عدم دسترسی مناسب کودکان کار به خدمات بهداشتی و آموزشی است. گزارش‌های مربوط به وضعیت بهداشتی کودکان کار نشان می‌دهد که این گروه از کودکان به دلیل شرایط کاری نامناسب و فقدان دسترسی به خدمات بهداشتی، در معرض بیماری‌های مختلف قرار دارند. علاوه بر این، عدم دسترسی به آموزش و فرصت‌های تحصیلی مناسب باعث می‌شود که این کودکان از فرصت‌های رشد و توسعه

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

فردی و اجتماعی خود محروم بمانند و در آینده با چالش‌های بیشتری روبه‌رو شوند (۱۱).

بررسی قوانین و مقررات موجود در ایران نشان می‌دهد که با وجود وجود چهارچوب‌های قانونی برای حمایت از حقوق کودکان، اجرای این قوانین به ویژه در مناطق کم‌برخوردار با مشکلات جدی مواجه است (۱۲). قوانین نظیر «قانون کار» و «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان» به طور کلی به حقوق کودکان پرداخته‌اند، اما ضعف‌های اجرایی و نواقص قانونی در این زمینه وجود دارد. برای مثال، در حالی که قانون کار به صراحت به تعیین حداقل سن کار و شرایط مناسب کار پرداخته است، در عمل، نظارت بر اجرای این قوانین به طور مؤثر انجام نمی‌شود و بسیاری از کارفرمایان به راحتی از این قوانین تخطی می‌کنند. تحقیق همچنین نشان می‌دهد که نهادهای دولتی مسئول، با مشکلاتی در زمینه نظارت و اجرای قوانین مواجه‌اند. کمبود منابع مالی، عدم هماهنگی میان دستگاه‌های مختلف و ضعف در سیستم‌های نظارتی، از جمله دلایل اصلی عدم اجرای مؤثر قوانین در این زمینه است. این مسائل به ویژه در مناطق دورافتاده و کم‌برخوردار کشور به طور مشهودتری نمایان است و نیاز به توجه ویژه و اصلاحات ساختاری دارد (۱۳).

مقایسه وضعیت حقوق کودکان کار در ایران با استانداردهای بین‌المللی نشان می‌دهد که کشور در برخی زمینه‌ها نیازمند بهبود و اصلاحات اساسی است (۱۴). کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون‌های سازمان جهانی کار، استانداردهایی را برای حداقل سن کار، شرایط مناسب کار و حمایت‌های اجتماعی و آموزشی از کودکان تعیین کرده‌اند. تحقیق نشان می‌دهد که ایران در زمینه‌هایی مانند حداقل سن کار و شرایط کار، نیازمند اصلاحات جدی است تا با این استانداردها هماهنگ شود، به ویژه، مطابق با استانداردهای بین‌المللی، نیاز است که ایران سیستم‌های نظارتی و اجرایی خود را تقویت کرده و برنامه‌های آموزشی و حمایتی را به طور مؤثرتری پیاده‌سازی کند. این امر می‌تواند شامل توسعه و اجرای برنامه‌های آموزشی برای پیشگیری از کار کودکان و افزایش دسترسی به خدمات بهداشتی و آموزشی برای گروه‌های آسیب‌پذیر باشد. همچنین تقویت همکاری‌های بین‌المللی و بهره‌گیری از تجربیات کشورهای دیگر در این زمینه، می‌تواند به بهبود وضعیت حقوق کودکان کار در ایران کمک کند (۱۵).

یافته‌های تحقیق همچنین نشان می‌دهد که عوامل فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در پدیده کار کودکان ایفا می‌کنند. در برخی جوامع، کارکردن کودکان به عنوان یک امر معمول و حتی مثبت در نظر گرفته می‌شود و ممکن است به عنوان راهی برای آموزش و آماده‌سازی کودکان برای زندگی بزرگسالی تلقی شود. این دیدگاه‌ها ممکن است مانع از پذیرش و اجرای کامل حقوق کودکان و قوانین مربوطه در این زمینه شود. برای مقابله با این چالش‌ها، لازم است که اقدامات آگاهی‌بخشی و فرهنگی به طور مؤثر در جامعه پیاده‌سازی شود. ارتقای آگاهی عمومی درباره حقوق کودکان و پیامدهای منفی کار کودک می‌تواند به تغییر نگرش‌ها و کاهش این پدیده کمک کند. همچنین آموزش والدین و مسئولان محلی در خصوص حقوق کودکان و مزایای آموزش و حمایت‌های اجتماعی برای کودکان، می‌تواند به کاهش وابستگی به کار کودکان و ارتقای شرایط زندگی آن‌ها کمک نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق در زمینه چالش‌های دولت ایران در برابر حقوق کودکان کار با توجه به الزامات و استانداردهای حقوق بین‌الملل، تصویری جامع و تحلیلی از وضعیت فعلی و

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

نیازهای ضروری برای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار در این کشور ارائه می‌دهد. یافته‌های تحقیق که شامل تحلیل وضعیت موجود، بررسی قوانین و مقررات، مقایسه با استانداردهای بین‌المللی و تأثیرات فرهنگی و اجتماعی است، به وضوح نشان‌دهنده اهمیت و ضرورت اقدام‌های گسترده برای اصلاح و بهبود در این حوزه می‌باشد. تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت حقوق کودکان کار در ایران به ویژه در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی، تحت تأثیر چالش‌های متعددی قرار دارد. فقر شدید، بیکاری و کمبود فرصت‌های آموزشی، از جمله عواملی هستند که موجب شده‌اند تعداد قابل توجهی از کودکان به کار در شرایط سخت و بهره‌کشانه بپردازند. این وضعیت نه‌تنها به سلامت جسمی و روانی این کودکان آسیب می‌زند، بلکه آینده تحصیلی و حرفه‌ای آن‌ها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین ضروری است که اقدامات جامع و هماهنگی برای مقابله با این چالش‌ها انجام شود تا از ورود کودکان به بازار کار و شرایط نامناسب آن جلوگیری گردد.

یکی از جنبه‌های کلیدی تحقیق، بررسی قوانین و مقررات موجود در ایران است. با وجود وجود چهارچوب‌های قانونی برای حمایت از حقوق کودکان، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که اجرای این قوانین با مشکلات جدی مواجه است. ضعف‌های اجرایی و نواقص در سیستم نظارتی، مانع از تحقق کامل اهداف این قوانین شده است. در این راستا، تقویت نهادهای نظارتی و ایجاد مکانیزم‌های مؤثر برای پیگیری و برخورد با نقض‌های حقوقی، از جمله اقدامات ضروری برای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار به شمار می‌آید. مطابقت وضعیت حقوق کودکان کار در ایران با استانداردهای بین‌المللی یکی دیگر از جنبه‌های مهم تحقیق است. مقایسه نشان می‌دهد که ایران در برخی زمینه‌ها نیاز به اصلاحات جدی دارد تا با تعهدات جهانی خود هماهنگ شود. کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون‌های سازمان جهانی کار، استانداردهایی را برای حداقل سن کار، شرایط مناسب کار و حمایت‌های اجتماعی و آموزشی از کودکان تعیین کرده‌اند. در این زمینه، ایران نیازمند بهبود در سیستم‌های نظارتی و اجرایی خود و توسعه برنامه‌های آموزشی و حمایتی برای گروه‌های آسیب‌پذیر است.

تأثیرات فرهنگی و اجتماعی بر وضعیت حقوق کودکان کار نیز بخشی از یافته‌های تحقیق است. در برخی جوامع، کار کودکان به عنوان یک امر عادی و حتی مثبت در نظر گرفته می‌شود که ممکن است مانع از پذیرش و اجرای کامل حقوق کودکان و قوانین مربوطه گردد. برای مقابله با این چالش‌ها، ضروری است که اقدامات آگاهی‌بخشی و آموزشی به طور مؤثر پیاده‌سازی شود تا نگرش‌ها و فرهنگ‌های موجود تغییر کند و حمایت بیشتری از حقوق کودکان صورت گیرد. با توجه به یافته‌های تحقیق، چندین راهکار برای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار در ایران پیشنهاد می‌شود: نخست، تقویت اجرای قوانین و مقررات از طریق ایجاد نهادهای نظارتی مستقل و مؤثر و افزایش منابع مالی برای برنامه‌های حمایتی و آموزشی می‌تواند به کاهش نقض‌های حقوقی و بهبود شرایط کاری کودکان کمک کند؛ دوم، سرمایه‌گذاری در بهبود نظام آموزشی و ارائه فرصت‌های تحصیلی برای کودکان از قشرهای آسیب‌پذیر، به جلوگیری از ورود آن‌ها به بازار کار کمک خواهد کرد؛ سوم، ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و بهره‌گیری از تجربیات کشورهای دیگر در زمینه حقوق کودکان، می‌تواند به ایجاد مدل‌های موفق و اثربخش برای حمایت از حقوق کودکان در ایران منجر شود. در نهایت، تحقیق نشان می‌دهد که برای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار در ایران، نیاز به یک رویکرد جامع و هماهنگ در سطح قانونی، اجرایی و اجتماعی

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

است. با توجه به پیچیدگی‌های موجود و چالش‌های متعدد، تحقق این هدف نیازمند همکاری مؤثر میان دولت، نهادهای غیر دولتی و جامعه بین‌المللی است. تغییر نگرش‌ها و ارتقای آگاهی عمومی درباره حقوق کودکان و پیامدهای کار کودک، به عنوان یکی از ابعاد کلیدی برای کاهش این پدیده و بهبود شرایط زندگی کودکان در ایران باید مورد توجه قرار گیرد. با انجام اصلاحات ساختاری، تقویت سیستم‌های نظارتی و ارتقای فرصت‌های آموزشی و حمایتی، می‌توان به وضعیت بهتری در زمینه حقوق کودکان کار دست یافت و گامی مؤثر در جهت تحقق اهداف جهانی در زمینه حقوق بشر و عدالت اجتماعی برداشت. تحقیق حاضر امید است که به عنوان مبنای محکمی برای سیاستگذاران و نهادهای مسئول در راستای بهبود وضعیت حقوق کودکان کار در ایران مورد استفاده قرار گیرد و به تحقق تغییرات مثبت و پایدار در این حوزه کمک نماید.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نماید که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

References

1. Afshari H, Parandeh M. Children laborers and their forgotten rights. Payam-e Zan. 2014; 272: 45-60. [Persian]

2. Bagheri A, Azimzadeh S, Mahra S, Mahdavi Thabet M. The necessity of maximum support for sexual victims under 18 and its related challenges with emphasis on the 2020 Law on the Protection of Children and Adolescents. Criminal Law and Criminology Studies. 2023; 11(21): 195-231. [Persian]

3. Bardsbar SH, Alavardi M. Comparative study of legal response pattern to the phenomenon of child labor in Iranian and American law. Comparative Law Journal. 2024; 8(1): 25-47. [Persian]

4. Hosseini A, Azizi M. Analysis of laws and policies supporting families in post-Islamic Revolution Iran. Women and Family Studies. 2016; 4(1): 7-34. [Persian]

5. Khoubbakht M, Niknami A, Bentolhoda S. Criticism and review of policies and solutions presented for supporting child laborers and street children. Child Rights. 2019; 1(1): 93-109. [Persian]

6. Divani A. Pathology of street children. Payam-e Zan. 2011; 230: 55-70. [Persian]

7. Shirani P, Qolfi M, Sina A. Challenges of Iran's legislative criminal policy in attempted crimes. Legal Research. 2023; 22(54): 345-373. [Persian]

8. Firoozpour H, Kowsar F. Achievements of international law in realizing the right to health of disabled children. Legal Research. 2021; 20(46): 325-346. [Persian]

9. Moradi A, Sajjadi H, Vameghi M, Mohaqeqi Kamal E H, Ghaedamini Harouni G. A Study of Socio-Economic Determinants of Social Trust among Labor Children Referring to NGOs in Tehran. Refahj. 2016; 16(61): 77-86. [Persian]

10. Mehrdel SB, Rouhani M, Karan S. Gradual development of child labor rights in the light of the European Court of Human Rights judgments. Legal Studies. 2021; 13(3): 279-305. [Persian]

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-16]

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.